

Accountantsverslag 2017 Gemeente Helmond

College B&W 25 september 2018

Aan de gemeenteraad van de
gemeente Helmond
Postbus 950
5700 AZ HELMOND

Datum:
25 september 2018

Ons kenmerk:
3114494300/2018.052610/MA

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2017 van de gemeente Helmond aan. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen.

De jaarrekening 2017 van de gemeente Helmond geeft een getrouw en rechtmatig beeld

De jaarrekening 2017 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Helmond. De controle van de jaarrekening is nagenoeg afgerond. De term 'nagenoeg' is gebruikt, omdat de controle pas definitief is beëindigd na het afgeven van de controleverklaring. Afgifte van deze verklaring kan volgens onze beroepsregels pas plaatsvinden nadat de jaarrekening besproken is in het college van burgemeester en wethouders en is vrijgegeven voor doorgeleiding naar de gemeenteraad.

De na onze controle resterende fouten en onzekerheden blijven binnen onze materialiteit en hebben daardoor geen invloed op de strekking van ons oordeel. Wij zijn daarom voornemens op 21 september een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid te verstrekken.

Wij bespreken onze bevindingen met de rekenkamercommissie

Wij bespreken deze rapportage graag tijdens de bijeenkomst met de rekenkamercommissie op 19 september en zullen eventuele vragen die u heeft, dan beantwoorden.

Met vriendelijke groet,

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. J.J. Zuidema RA

C.c. college van burgemeester en wethouders

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting controle 2017	3
Inleiding	7
De financiële positie van uw gemeente	10
Belangrijkste bevindingen uit onze controle	13
Interne beheersing	20
Overige aangelegenheden	22
Bijlagen	23

Bestuurlijke samenvatting controle 2017

Conclusies jaarrekeningcontrole 2017

Getrouwheid en rechtmatigheid	- Goedkeurend oordeel voor getrouwheid en rechtmatigheid. - Gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 3.510.000 en € 10.530.000.	
Financiële positie	- De vermogenspositie ultimo 2017 is ten opzichte van 2016 licht afgenomen. - Het weerstandsvermogen bedraagt € 78,5 miljoen. Deze weerstandscapaciteit is hoger dan de door de gemeente onderkende aanwezige risico's van € 50,3 miljoen. Wij kwalificeren de financiële positie van de gemeente Helmond op basis hiervan als goed.	
Interne beheersing	- Op basis van onze tussentijdse en jaareinde controlewerkzaamheden hebben wij geconstateerd dat de administratieve organisatie van de gemeente Helmond niet op orde is. Dit heeft ertoe geleid dat ten tijde van de controle van de jaarrekening herstelwerkzaamheden ten aanzien van de financiële administratie hebben plaatsgevonden om te komen tot een jaarrekening die een getrouw beeld geeft. Voor een nadere duiding van de tekortkomingen in de interne beheersing verwijzen wij u naar de eerder met u gedeelde managementletter. - Wij constateren dat de ambtelijke organisatie veel tijd en energie heeft gestoken in het op orde brengen van de financiële administratie, waarbij er weliswaar 'schoon schip' is gemaakt in de financiële administratie, maar er nog geen sprake is van een duurzame verbetering van de interne beheersing. Ook kunnen wij nog niet vaststellen dat de verbetermaatregelen in de interne beheersing in 2018 zijn geborgd. Wel hebben wij vernomen dat hieraan volop aandacht wordt besteed. - Wij blijven aandacht vragen voor het belang van een verdere doorontwikkeling van hardcontrols (methoden en technieken) en softcontrols (bedrijfscultuur, houding en gedragen) binnen de organisatie. Om een verdere doorontwikkeling van de organisatie te kunnen bewerkstelligen is een investering in capaciteit en kwaliteit op sommige plekken in de ambtelijke organisatie benodigd. - Memoriaalboekingen zijn (correctie)boekingen die niet via de reguliere boekingsgang plaatsvinden. Deze boekingen zijn daarom in opzet meer risicovol. Bij onze controle besteden wij specifiek en extra aandacht aan deze boekingen. Wij constateren dat uw gemeente veel (onnodige) boekingen maakt met memorialen. Dit betreffen veelal correctieboekingen die noodzakelijk zijn doordat de initiële boekingen vaak niet goed worden uitgevoerd.	

Kwaliteit verslaggeving	- De kwaliteit van verslaggeving over 2017 was in beginsel onvoldoende. Dit heeft ertoe geleid dat het opstellen van de jaarrekening een zeer intensief proces is geweest waarbij een groot aantal correcties is doorgevoerd. Wij adviseren het college correcties die zijn doorgevoerd ten behoeve van het opstellen van de jaarrekening 2017 te analyseren en na te gaan in hoeverre dit gevolgen heeft voor de cijfers over 2018. Het niet tijdig onderkennen van onvolkomenheden in de financiële administratie kan leiden tot onjuiste tussentijdse financiële informatie indien deze niet tijdig worden onderkend. - Wij hebben het door het management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Indien nodig, hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen aannemelijk zijn en consistent worden gebruikt. - De kwaliteit van de toelichtingen en analyses ten opzichte van de begroting kan verder toenemen door hieraan een meer inhoudelijke oorzaakanalyse toe te voegen (waardoor is de afwijking ontstaan en waardoor was de afwijking niet eerder te voorzien c.q. rapporteren?). Een eerste stap is het scherper formuleren van het verband tussen inzet van middelen en de doelstellingen in de begroting 2020.	
Grondexploitatie	Wij hebben het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten met betrekking tot grondexploitaties ontwikkelt en wij hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel. Bij de controle van de grondexploitaties hebben wij specialisten ingeschakeld bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen aannemelijk zijn en consistent worden gebruikt. Wel vragen wij aandacht voor het beter inzichtelijk krijgen van het totale woningaanbod en de woningvraag in de regio. Binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) vindt reeds afstemming plaats over de grootste grondexploitaties binnen de regio. Wij adviseren uw college dit breder te trekken en de woningbehoefte voor de gehele regio te onderzoeken en om dit vervolgens af te zetten tegen de regionale plannen ten einde de schattingsonzekerheid terug te kunnen brengen.	

Tussenrekeningen	- In de jaarrekening van 2016 zijn door de voorgaande accountant onzekerheden onderkend ter grootte van € 2,9 miljoen ten aanzien van diverse tussenrekeningen. In het kader van de jaarrekeningcontrole zijn deze posten volledig uitgezocht en onderbouwd. Als gevolg hiervan is gebleken dat een bedrag van € 930.000 afgeboekt diende te worden. Het is niet mogelijk gebleken de initiële boekingsgang te achterhalen die heeft geleid tot deze onjuistheid in de financiële administratie. Dit leidt tot een nog resterende onzekerheid in de controle voor het genoemde bedrag doordat wij niet kunnen vaststellen dat de ontvangen gelden rechtmatig zijn verwerkt. - Als gevolg van onvolkomenheden in de tussenrekeningen zijn daarnaast de kosten WMO, Jeugdzorg en Bijzondere bijstand over 2016 te laag weergegeven voor een bedrag van € 1,9 miljoen. Deze kosten zijn alsnog verantwoord in de jaarrekening over 2017. - De vorderingen zijn in de definitieve jaarrekening voor een bedrag van € 239.000 te laag weergegeven. Dit betreft een correctie die aan het licht is gekomen na het drukken van de jaarrekening en gezien de omvang van deze fout niet is gecorrigeerd.	
EU-aanbesteding	Uit de uitgevoerde controlewerkzaamheden op de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen is een aantal afwijkingen gebleken waarbij geldende richtlijnen niet zijn gevolgd. De totale omvang van deze rechtmatigheidsfout bedraagt € 2,6 miljoen.	
Materieel vaste activa	- Binnen de materieel vaste activa heeft een afboeking plaats gevonden van in totaal € 4,4 miljoen. Deze afboeking komt enerzijds voort uit activa die niet meer bestaan (€ 2,8 miljoen), maar nog wel in de administratie waren verantwoord en is anderzijds het gevolg van het activeren van kosten (€ 1,6 miljoen) die niet voldoen aan de activeringscriteria (BBV). Daarnaast is er uit de interne controle gebleken dat er voor € 0,7 miljoen activa is afgeboekt omdat afschrijvingstermijnen niet voldeden aan de financiële verordening. - Activa maatschappelijk nut dienen vanaf boekjaar 2017 verplicht geactiveerd te worden op basis van gewijzigde verslaggevingsvoorschriften. De gemeente Helmond heeft hier in de begroting van 2017 geen rekening mee gehouden. Dit heeft ten opzichte van begroting geleid tot een financieel voordeel van € 4,5 miljoen. Hier tegenover staan de afschrijvingslasten van deze activa voor de komende jaren. - Er is voor een bedrag van € 473.000 aan investeringen verricht zonder dat hiervoor - voldoende - krediet beschikbaar was derhalve is hier sprake van een financiële onrechtmatigheid.	

Sociaal domein	• Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) voor de verantwoorde PGB-bestedingen van € 3.040.000 leidt tot een onzekerheid in onze controle. • Actiepunt is de interne beheersing rondom de administratieve verwerking van lasten in het sociaal domein. De controle van de jaarrekening 2017 heeft geleid tot een aanvullende last over 2016 van € 1,9 miljoen (zie onderdeel tussenrekeningen). Daartegenover staat een voordeel van € 0,7 miljoen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2017. Een verbetering van de interne beheersing is benodigd om ontwikkelingen binnen het sociaal domein tijdig te kunnen onderkennen.	
Cyberrisico's	• Gedurende 2017 heeft de gemeente Helmond reeds een cyberrisicoanalyse uitgevoerd teneinde de IT-omgeving naar een hoger niveau te brengen. Onze specialisten van Deloitte Risk Services hebben in het kader van de interim-controle eveneens de IT-omgeving beoordeeld. De bevindingen hiervan stemmen overeen met uw eigen bevindingen. De belangrijkste bevinding hierbij is dat de juistheid van autorisaties binnen de financiële applicaties niet is geborgd. Autorisaties worden nu automatisch toegekend bij functiewisselingen. Deze behoren echter per functie te worden vastgelegd en op basis daarvan moeten autorisaties worden toegekend. In het kader van de jaarrekeningcontrole hebben wij niet gesteund op de geautomatiseerde omgeving. De juistheid en volledigheid van documentatie uit de geautomatiseerde omgeving is door ons handmatig vastgesteld. • Wij blijven aandacht vragen voor rechten van medewerkers in systemen en de toedeling van super-user accounts (dit betreffen accounts waarmee je een applicatie kan inregelen).	
Frauderisicoanalyse	• Wij adviseren het college een interne frauderisicoanalyse op te stellen en deze jaarlijks te actualiseren en te bespreken in de rekenkamercommissie zodat dit een zichtbaar en vast onderdeel vormt van de interne beheersingsomgeving. Middels de frauderisicoanalyse geeft het college aan de raad aan welke (fraude)risico's het college accepteert en op welke risico's zij acteert door middel van het inrichten van beheersmaatregelen. • Een belangrijke beheersingsmaatregel van het college in het kader van fraude(risicoanalyse) is het uitvoeren van interne controles en periodiek uitvoeren van verbijzonderde interne controles. Wij adviseren hier verbeteringen in aan te brengen. • Gedurende de controle van de jaarrekening 2017 zijn wij geïnformeerd over één fraudecasus die door de gemeente zelf is ontdekt. De schade voor de gemeente Helmond heeft u becijferd op circa € 71.000 bestaande uit directe schade als gevolg van de fraude als ook de indirecte schade zoals betaling gedurende non-activiteit van de betreffende medewerker en kosten van het uitgevoerde forensisch onderzoek. Wij hebben kennisgenomen van het uitgevoerde fraudeonderzoek en vastgesteld dat de financiële afwikkeling hiervan juist en volledig is verwerkt in de jaarrekening.	

Inleiding

Onze belangrijkste bevindingen

Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2017

De controle van de jaarrekening is nagenoeg afgerond. De term 'nagenoeg' is gebruikt, omdat de controle pas definitief is beëindigd na het afgeven van de controleverklaring. Afgifte van deze verklaring kan volgens onze beroepsregels pas plaatsvinden nadat de jaarrekening besproken is in het college van burgemeester en wethouders en is vrijgegeven voor doorgeleiding naar de gemeenteraad.

De na onze controle resterende fouten en onzekerheden blijven binnen onze materialiteit en hebben daardoor geen invloed op de strekking van ons oordeel. Wij zijn daarom voornemens op 21 september een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid te verstrekken.

Geen feitelijk niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot het vermogen en resultaat

Wij hebben tijdens onze controle geen één niet gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel die van invloed zijn op het vermogen of resultaat van de gemeente. Dit betreft de vorderingen die in de definitieve jaarrekening voor een bedrag van € 239.000 te laag zijn weergegeven. Dit betreft een correctie die aan het licht is gekomen na het drukken van de jaarrekening en gezien de omvang van deze fout niet is gecorrigeerd. Als gevolg hiervan is het resultaat en het vermogen ultimo 2017 voor een bedrag van € 239.000 te laag weergegeven in de jaarrekening.

Geen feitelijk niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot rechtmatigheid met uitzondering van de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen en de PGB

De in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de zijn in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen zoals opgenomen in het controleprotocol zoals dit op 28 november 2017 door de raad is vastgesteld. Uitzonderingen hierop vormen investeringen over 2017 voor een bedrag van € 473.000. Dit betreffen investeringen zonder dat hiervoor - voldoende - krediet beschikbaar was.

Daarnaast zijn zoals in voorgaande paragraaf aangegeven de vorderingen in de definitieve jaarrekening voor een bedrag van € 239.000 te laag weergegeven. Naast een getrouwheidsfout kwalificeert dit tevens als rechtmatigheidsfout.

Uit de uitgevoerde controlewerkzaamheden op de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen blijken afwijkingen van deze regels (= onrechtmatigheden) voor een totaalbedrag van € 2,6 miljoen.

Deze onrechtmatigheden blijven binnen de goedkeurings-tolerantie en hebben daarom geen impact op de strekking van onze controleverklaring.

De begrotingsoverschrijdingen zijn in de jaarrekening toereikend toegelicht en wegen niet mee in ons oordeel.

Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2017 te verstrekken.

De onzekerheid van € 3,0 miljoen van de PGB-bestedingen en afboeking van € 0,9 miljoen valt binnen de goedkeuringstolerantie voor onzekerheden van € 10.530.000 en heeft daarom geen invloed op de strekking van onze controleverklaring.

Daarnaast vallen de onrechtmatigheden ter grote van € 2,6 miljoen als gevolg van het niet voldoen aan de EU-aanbestedingsregels en de onrechtmatigheid ter grote van € 473.000 als gevolg van het verrichten van investeringen zonder voldoende krediet en de resterende fout van € 239.000 op de tussenrekeningen binnen goedkeuringstolerantie voor fouten van € 3.510.000.

Er is behoudens de hiervoor genoemde afwijkingen van de Europese aanbestedingsregels, de overschrijding op investeringskredieten en de fout op de tussenrekening geen sprake van andere controleverschillen (feitelijke afwijkingen) ten aanzien van rechtmatigheid.

Onzekerheden in de PGB-bestedingen

De PGB-bestedingen zijn door uw gemeente (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft – net als over 2016 – een afkeurende controleverklaring bij de verantwoordingen 2017 verstrekt vanwege rechtmatigheidsafwijkingen.

Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) voor de verantwoorde PGB-bestedingen in de jaarrekening 2017 leidt tot een onzekerheid in onze controle voor de getrouwheid en rechtmatigheid van in totaal € 3.040.000.

Het (verplichte) overzicht van controleverschillen groter dan de rapportagetolerantie van € 50.000 treft u aan in bijlage A1 en A2 van deze rapportage.

Onzekerheden in afboeking tussenrekeningen

In de jaarrekening van 2016 zijn door de voorgaande accountant onzekerheden onderkend ten aanzien van diverse tussenrekeningen, voor een bedrag van € 2,9 mln. In het kader van de jaarrekeningcontrole zijn deze posten volledig uitgezocht en onderbouwd.

Als gevolg hiervan is gebleken dat een bedrag van € 930.000 afgeboekt diende te worden. Het is niet mogelijk gebleken de initiële boekingsgang te achterhalen die heeft geleid tot deze onjuistheid in de financiële administratie. Dit leidt tot een onzekerheid in de controle voor het genoemde bedrag doordat wij niet kunnen vaststellen dat de ontvangen gelden rechtmatig zijn verwerkt.

Deze onzekerheid tezamen met de onzekerheid ten aanzien van de PGB-bestedingen valt binnen de goedkeurings-tolerantie voor onzekerheden van € 10.680.000 en heeft daarmee geen invloed op de strekking van de controle-verklaring bij de jaarrekening.

Geen feitelijk niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot SiSa

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage 2017 geconstateerd.

Geen feitelijk niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel die van invloed zijn op de WNT.

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging van 3 november 2017 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2017. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- De Controleverordening gemeente Helmond (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet).
- Het door de raad op 28 november 2017 vastgestelde controleprotocol.
- Het door de raad op 3 juli 2018 vastgestelde normenkader.

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2017 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in de door u vastgestelde controleverordening:

- Voor fouten is de tolerantie 1% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: € 3.510.000.
- Voor onzekerheden is de tolerantie 3% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: € 10.530.000.

Als rapportagetolerantie voor fouten en onzekerheden geldt 1‰ van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: € 50.000.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging en is nader omschreven in het auditplan 2017. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2017 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Helmond

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de memberfirms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen en de vennootschap, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in bijlage C bij deze rapportage.

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn zeer belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en resultaten van de gemeente. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming over moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om schattingen te moeten maken van het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn in de jaarrekening 2017 uiteengezet in paragraaf “7.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling”.

Wij hebben het door het management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd en hebben daarnaast gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Indien nodig, hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving.

Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

De financiële positie van uw gemeente

In dit hoofdstuk geven wij op hoofdlijnen een samenvatting van ontwikkelingen in het vermogen en resultaat van uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is ten opzichte van 2016 afgenomen

In het BBV, de verslaggevingsregels van gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten 2017 bedraagt € 8,4 miljoen nadelig. Per saldo is tussentijds € 13,0 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het gerealiseerde resultaat over 2017 per saldo € 4,6 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hiernavolgende overzicht hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen.

Eigen vermogen (in € 1.000)	2017	2016	2015
Eigen vermogen per 1 januari	268,5	266,6	238,9
Tussentijdse resultaatbestemming	-13,0	-15,9	-18,4
Gerealiseerd resultaat	4,6	17,9	46,1
Gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten	-8,4	2,1	27,7
Eigen vermogen per 31 december	260,1	268,5	266,6

De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2017 circa 56% van het balanstotaal (2016: circa 55% van het balanstotaal).

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de politieke besluitvorming. Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende.

Exploitatieresultaat (in € 1 miljoen)

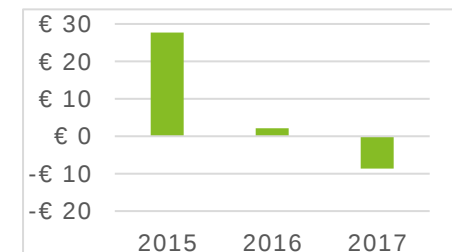
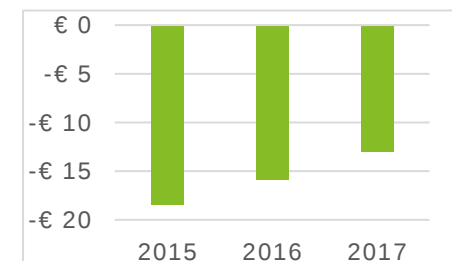
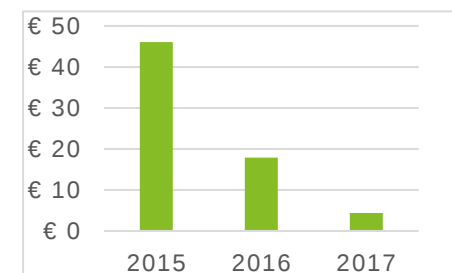
Totale baten	313,3	
Totale lasten	-321,7	
Gerealiseerde saldo van baten en lasten		-8,4
Af: stortingen in reserves	-29,7	
Bij: onttrekkingen aan reserves	42,7	
Saldo mutaties reserves		13,0
Gerealiseerd resultaat		4,6

De exploitatie over 2017 laat een nadelig gerealiseerd saldo van baten en lasten van € 8,4 miljoen zien, ten opzichte van een begroot nadelig saldo van € 22,6 miljoen. Dit is een voordeel van afgerond € 14,2 miljoen. Hier staat ten opzichte van de begroting een nadeel op de mutaties in reserves tegenover van € 9,6 miljoen. Per saldo is sprake van een voordeel ten opzichte van de begroting van € 4,6 miljoen.

In paragraaf “2.3 Toelichting grootste afwijkingen” van de jaarstukken 2017 is op hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting 2017 na wijziging.

Voor een meer gedetailleerd overzicht van de afwijkingen en de verklarende toelichting hierop verwijzen wij u naar de toelichtingen per programma, in hoofdstuk “3 Programma’s”, zoals opgenomen in de programma-verantwoording in uw jaarstukken 2017.

In het hoofdstuk “Belangrijkste bevindingen uit onze controle” van het accountantsverslag gaan wij nader in op de verschillen tussen begrote en werkelijke lasten in het kader van begrotingsrechtmatigheid.

Saldo van baten en lasten (in miljoen)**Mutaties in reserves excl. resultaat (in miljoen)****Gerealiseerd resultaat (in miljoen)**

De weerstandsratio is nagenoeg gelijk gebleven

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's.

De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit (voor de samenstelling ervan verwijzen wij naar paragraaf "5.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in uw jaarverslag 2017) bedraagt € 78,5 miljoen (2016: € 77,6 miljoen). Er is dus sprake van een stijging van de beschikbare weerstandscapaciteit met 1,2% in 2017 ten opzichte van 2016.

De inventarisatie van risico's die in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is opgenomen, geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een kansinschatting van het voordoen van het geïdentificeerde risico, om zo de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen. Daarbij wordt een doorlopend inzicht gegeven in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente en welke risico's zijn verdwenen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook wordt een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van grootste risico's.

Uw gemeente heeft op basis van deze risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Hieruit volgt een gekwantificeerd bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit van afgerond € 50,3 miljoen (2016: € 43,7 miljoen). Ten opzichte van 2016 is sprake van een stijging van de gekwantificeerde risico's met per saldo € 6,6 miljoen.

De stijging van de beschikbare weerstandscapaciteit en de stijging van de benodigde weerstandscapaciteit leiden ertoe dat de ratio van het weerstandsvermogen in 2017 per saldo afgenomen is, maar nog steeds voldoende is, gelet op de door u onderkende risico's.

Voor meer gedetailleerde informatie over de door de gemeente Helmond geïnventariseerde risico's en uw weerstandspositie verwijzen wij u naar paragraaf "5.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in uw jaarverslag 2017.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Dit hoofdstuk bevat onze bevindingen die, volgens ons professionele oordeel, van belang zijn om te rapporteren

Proces jaarrekeningcontrole

In september 2017 zijn wij als nieuwe accountant aan de slag gegaan met de controle van de gemeente Helmond. Wij zijn gestart met een nulmeting opgevolgd door een interim-controle. De bevindingen hiervan zijn gedeeld met het college middels onze managementletter aan het college d.d. 17 januari 2018.

De bevindingen zoals in deze managementletter opgenomen hebben ertoe geleid dat de medewerkers van de gemeente Helmond als ook ingehuurde medewerkers een grote inspanning hebben geleverd onjuistheden binnen de financiële administratie op te lossen. Daarnaast zijn wij vanaf februari frequent in huis geweest om tussentijds controles uit te voeren ten einde de tussentijdse voortgang reeds te beoordelen. Tussentijds heeft twee wekelijks afstemming plaats gevonden met verantwoordelijk wethouders, secretaris, controller, afdelingshoofd financiën en coördinator jaarrekening waarbij bevindingen zijn gedeeld.

Deze inspanningen hebben ertoe geleid dat de administratie is opgeschoond. Zo zijn grondexploitatieopzetten onderbouwd en balansrekeningen opgeschoond.

Hoewel weliswaar 'schoon schip' is gemaakt in de financiële administratie is er nog geen sprake van een duurzame verbetering van de interne beheersing en van de borging van verbeteringen in 2018. Wij blijven dan ook aandacht vragen voor het belang van een verdere doorontwikkeling van hardcontrols (methoden en technieken) en softcontrols (bedrijfscultuur, houding en gedrag) binnen de organisatie.

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn in de jaarrekening 2017 uiteengezet in paragraaf "7.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling".

Voor de jaarrekening 2017 zijn de volgende wijzigingen in de verslaggevingsvoorschriften BBV relevant:

- Verplichte en volledige activering en waardering investeringen in activa met maatschappelijk nut
- Overzicht taakvelden
- Notitie materiele vaste activa
- Notitie overhead

Significante (beeldbepalende) verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en de directie dat zij zich een oordeel vormen over soms moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om schattingen te moeten maken van het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

Wij blijven aandacht vragen voor het belang van een verdere doorontwikkeling van hard controls (methoden en technieken) en softcontrols (bedrijfscultuur, houding en gedrag) binnen de organisatie.

Bij onze controle hebben wij geen tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

Wij hebben het door het college en de directie toegepaste proces voor significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben daarnaast gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Waar nodig hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de relevante financiële verslaggevingsvoorschriften.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening

De jaarstukken 2017 van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag 2017 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- De jaarrekening 2017 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting en de SiSa-bijlage).

In het onderdeel “programmaverantwoording” van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat de gemeente heeft gedaan, wat de gemeente heeft bereikt en wat het de gemeente heeft gekost. De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag.

Op basis van Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen.

Als onderdeel van dit vereiste hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.

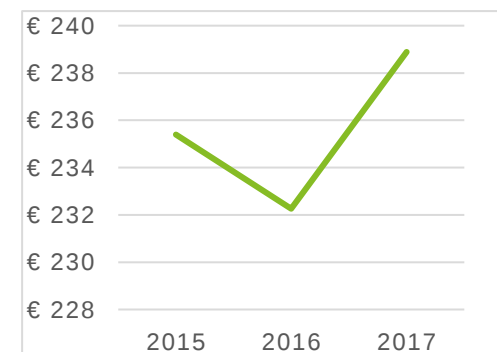
- Wij hebben voor zover wij dat kunnen beoordelen vastgesteld dat verklaringen van het college in het jaarverslag en de andere informatie zoals opgenomen in de jaarstukken verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.
- Wij hebben vastgesteld dat de verklaringen in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden. Deze verklaringen dienen te omvatten:
 - o de belangrijkste risico's met betrekking tot het beleid van de gemeente;
 - o een beschrijving van het ontwerp van de beheersing van interne risico's en interne controlesystemen en een rapportage ten aanzien van de werking van de beheersing van interne risico's en interne controlesystemen tijdens het boekjaar; en
 - o een beschrijving van eventuele belangrijke wijzigingen en eventuele belangrijke verbeteringen die staan gepland, inclusief een bevestiging dat deze zijn besproken met de gemeenteraad.

De grondexploitaties zijn geactualiseerd

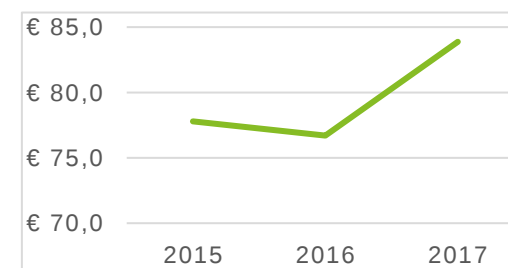
De veruit grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de voorraden (grondexploitaties). De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- *Planning*: is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- *Programmering*: in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel, appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?

Totaal grexen (boekwaarde in miljoen)

Voorziening grondbedrijf (in miljoen)

- *Prijs*: de verkoopprijzen van woningen en dus van grond hebben langere tijd onder druk gestaan. Is afgewogen welke prijzen de gemeente kan hanteren, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

Deze 3 P's vormen de basis voor de actualisatie van de grondexploitaties zoals opgenomen in de jaarrekening 2017 en zijn ook vermeld in de paragraaf grondbeleid van het jaarverslag 2017.

Ten tijde van de interim-controle hebben wij reeds geconstateerd dat de onderbouwingen die ten grondslag lagen aan de grondexploitaties van onvoldoende niveau waren. Hierop zijn de plannen geactualiseerd, door medewerkers van het grondbedrijf, waarbij uitgangspunten binnen de plannen opnieuw zijn beoordeeld en waar nodig bijgesteld. Tevens zijn positionpapers opgesteld waarin uitgangspunten zijn gedocumenteerd.

Het actualiseren van de grondexploitaties heeft ertoe geleid dat een aanvullende voorziening ten opzichte van voorgaand jaar is gevormd van € 7,2 miljoen voor het grondbedrijf als geheel. Deze stijging van de voorziening wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat kosten niet in alle gevallen volledig waren opgenomen in de exploitatieopzetten. Daarnaast stijgen de kosten van Grond Weg en Waterbouw op dit moment harder dan in voorgaand jaar voorzien.

Ultimo 2017 is op basis van de geactualiseerde exploitatieopzetten een voorziening van € 83,9 miljoen gevormd voor negatieve plannen, om naar verwachting niet meer met verkopen goed te maken kosten (ultimo 2016: € 76,7 miljoen) te dekken.

Voor een nadere onderbouwing van de hoogte van de voorziening verwijzen wij u naar paragraaf "5.6 Grondbeleid" in het jaarverslag 2017, waarin de belangrijkste complexen en de daarmee gepaard gaande risico's zijn toegelicht.

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor actualisatie van de grondexploitaties, zijnde vooral de uitgangspunten voor de planning (fasering), programmering, het prijsbeleid, maar ook de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en de gehanteerde rekenrente (renteomslagmethode), hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen aannemelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn en of de veronderstellingen aannemelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen, met andere woorden is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente.
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (is historische informatie representatief voor toekomstige situaties).

Wij hebben voor deze gebieden het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten ontwikkelt en wij hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd, een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel. Indien nodig hebben wij specialisten ingeschakeld bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing voorschriften voor financiële verslaggeving. Een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel en niet om ons een afzonderlijk oordeel te vormen over de grondexploitatie. Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen aannemelijk zijn.

Woningbehoefte

De exploitatieopzetten gaan uit van een bepaalde woning-behoefte in de komende jaren. Wij vragen aandacht voor het beter inzichtelijk krijgen van het totale woningaanbod en de woningvraag in de regio. Binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) vindt reeds afstemming plaats over de grootste grondexploitaties binnen de regio. Voor de gemeente Helmond betekent dit dat enkel Brandevoort II in deze analyse wordt betrokken.

Wij adviseren deze analyse breder te trekken en de woning-behoefte voor de gehele regio te onderzoeken en om dit vervolgens af te zetten tegen de plannen voor de stad. Op deze wijze kan de schattingsonzekerheid van € 5,5 mln. zoals ook is opgenomen in de jaarrekening in paragraaf “7.3.2 Vlottende activa” onderdeel voorraden naar beneden worden gebracht.

Tussenrekeningen

Uw voorgaande accountant heeft in het accountantsverslag bij de jaarrekening van 2016 een onzekerheid in de controle onderkend ten aanzien van de saldi op tussenrekeningen.

Bij het opstellen van de jaarrekening 2017 zijn deze tussen-rekeningen nader geanalyseerd. Hierbij is gebleken dat er een bedrag van € 0,9 miljoen afgeboekt diende te worden doordat vorderingen nog open stonden terwijl deze gelden reeds zijn ontvangen. Dit leidt tot een onzekerheid in de controle. Het is namelijk niet meer te achterhalen of deze gelden rechtmatig in de administratie zijn verwerkt.

Als gevolg van onvolkomenheden in de tussenrekeningen zijn daarnaast de kosten WMO, Jeugdzorg en Bijzondere bijstand over 2016 te laag weergegeven voor een bedrag van € 1,9 miljoen. Dit heeft geleid tot een extra last ter grootte van de omvang van dit bedrag in de jaarrekening van 2017.

De vorderingen zijn in de definitieve jaarrekening voor een bedrag van € 239.000 te laag weergegeven. Dit betreft een correctie die aan het licht is gekomen na het drukken van de jaarrekening en gezien de omvang van deze fout niet is gecorrigeerd.

Wij vragen aandacht voor het periodiek analyseren van de tussenrekeningen. Zodat mee- en/of tegenvallers tijdig gemeld kunnen worden aan de raad.

Materieel vaste activa

Binnen de materieel vaste activa heeft een afboeking plaats gevonden van in totaal € 4,4 miljoen. Deze afboeking komt voort uit activa Stedelijke vernieuwing van € 2,8 miljoen die (bedrijfseconomisch) niet meer bestaan, maar nog wel in de administratie waren verantwoord en daarnaast is een bedrag van € 1,6 miljoen afgeboekt doordat deze investeringen niet voldeden aan de activeringscriteria zoals opgenomen in de verslaggevingsregels.

Uw medewerkers hebben een integrale analyse gemaakt op de materieel vaste activa en hierbij is het bestaan van de activa nagegaan. Hierbij is geconstateerd dat betreffende investeringen in Stedelijke vernieuwing van € 2,8 miljoen bedrijfseconomisch niet langer bestaan.

Tevens zijn door de gemeente de investeringskredieten nader beoordeeld en getoetst of deze voldoen aan de investeringscriteria zoals opgenomen in de verslaggevingsvoorschriften. Dit heeft geleid tot een correctie van € 1,6 miljoen. Dit betreft implementatiekosten van software voor licenties met een beperkte gebruiksduur die niet geactiveerd mogen worden.

Tenslotte is er ten opzichte van de begroting een voordeel ontstaan doordat activa maatschappelijk nut vanaf boekjaar 2017 verplicht dienen te worden geactiveerd. Dit heeft ten opzichte van begroting geleid tot een financieel voordeel van € 4,5 miljoen doordat dit niet juist was verwerkt in de begroting 2017. Tegenover het voordeel in 2017 zullen in de komende jaren kapitaallasten staan.

Wij adviseren nader te analyseren hoe de woningbehoefte zich de komende jaren in Helmond gaat ontwikkelen en hoe dit zich verhoudt tot de regionale plannen.

Wij vragen aandacht voor het periodiek analyseren van tussenrekeningen. Zodat mee- en/of tegenvallers tijdig gemeld kunnen worden aan de raad.

Evaluatie van de belangrijkste inschattingen van het management

Uw gemeente heeft voorzieningen gevormd voor verliezen, risico's of verplichtingen die hun oorsprong vinden in het huidige boekjaar of eerdere boekjaren, maar waarvan de (verwachte) uitgaven in de toekomst liggen. Binnen de voorzieningen maakt u conform het BBV onderscheid naar voorzieningen voor 'verplichtingen, verliezen en risico's', ter 'egalisering van kosten' ('groot onderhoud') en 'voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is'.

Voor de voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's en de voorzieningen ter egalisering van kosten zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en het college. Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect van de te voorziene risico's, verplichtingen en kosten zal zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorziening moet zijn.

Wij hebben voor deze gebieden het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten ontwikkelt en wij hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel en niet bedoeld om ons een oordeel te vormen over individuele schattingsposten.

Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

Sociaal domein (3 decentralisaties)

Voor de jaarrekeningcontrole 2017 hebben wij – met inachtneming van de Audit Alert Sociaal Domein van de beroepsorganisatie van accountants (NBA) – de door uw gemeente getroffen maatregelen om te komen tot een getrouwe en rechtmatige besteding van de zorg in natura (Wmo en Jeugd, exclusief PGB) geëvalueerd.

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft – net als over 2016 – een afkeurende controleverklaring bij de verantwoordingen 2017 verstrekt vanwege diverse rechtmatigheidsafwijkingen. Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) voor de verantwoorde PGB-bestedingen in de jaarrekening 2017 alsook de geconstateerde rechtmatigheidsafwijkingen, leiden tot een onzekerheid in onze controle voor de getrouwheid en rechtmatigheid van in totaal € 3.040.000.

De verstrekte zorg in natura is middels een lumpsum besluit vastgesteld door het college. Ter onderbouwing van de geleverde prestaties is een productieverantwoording met daarbij een controleverklaring verkregen van de zorginstellingen. Daarnaast zijn er analyses gemaakt op de tussentijds verkregen declaraties alvorens tot een lumpsum besluit is overgegaan.

Begrotingsoverschrijdingen zijn toegelicht in de jaarrekening

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2017, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet borgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad.

Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) voor de verantwoorde PGB-bestedingen leiden tot een onzekerheid in onze controle.

Wij adviseren u voor de vaststelling van de getrouwheid (inclusief prestatielevering) en de rechtmatigheid van de PGB-bestedingen 2017 toereikende interne controle op te zetten en uit te voeren om voor de jaarrekening 2018 de onzekerheden zoveel mogelijk weg te nemen.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2017 van de Commissie BBV. Hieruit blijkt dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma. Zoals blijkt uit de hierna opgenomen tabel is op vijf programma's een begrotingsoverschrijding op de lasten te constateren. Begrotingsoverschrijdingen zijn in te delen in categorieën zoals genoemd in de Kadernota Rechtmatigheid 2017 (paragraaf 4.2.3) en hierna in de tabel ook door ons vermeld.

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van deze overschrijdingen naar de "Analyse begrotingsrechtmatigheid" zoals opgenomen in paragraaf "6.1 Overzicht van baten en lasten" van de jaarrekening 2017. Hiermee legt uw gemeente verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2017.

De geconstateerde kostenoverschrijdingen die formeel onrechtmatig zijn, hebben – gezien de oorzaak en de toelichting – geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Er is voor een bedrag van € 473.000 aan investeringen verricht zonder dat hiervoor - voldoende - krediet beschikbaar was derhalve is hier sprake van een financiële onrechtmatigheid die wij hebben meegewogen in de totstandkoming van ons oordeel.

Niet-gecorrigeerde controleverschillen met betrekking tot rechtmatigheid van Europees aanbesteden

Uit de uitgevoerde controlewerkzaamheden op de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen is een aantal afwijkingen gebleken voor een totaal aan uitgaven in 2017 van circa € 2,6 miljoen.

De geconstateerde kostenoverschrijdingen die formeel onrechtmatig zijn, hebben geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Begrotingsoverschrijdingen

<i>Programma 2 Werk en inkomen</i> (Totaal € 247.000)	Overschrijding als gevolg van opneinderegelung Participatiewet <i>Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel.</i>
<i>Programma 4 Jeugd en onderwijs</i> (Totaal € 1.966.000)	Overschrijding als gevolg van opneinderegelung Jeugdzorgregeling. Daarnaast was sprake van onzekerheden in tussenrekeningen die nader onderzocht moesten worden. Hierover is de raad ten tijde van managementletter geïnformeerd. Afboeking geconstateerd na verantwoordingsjaar. <i>Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel.</i>
<i>Programma 9 Stedelijke vernieuwing</i>	Overschrijding als gevolg van afboeking materieel vaste activa bij actualiseren activastaat voor jaarrekening. Afboeking geconstateerd na verantwoordingsjaar. <i>Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel.</i>
<i>Programma 12 Milieu</i> (Totaal € 349.000)	Hogere lasten worden gecompenseerd door hogere baten. <i>Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel.</i>
<i>Programma 13 bestuur en organisatie</i> (€ 2.030.000)	Overschrijding komt deels voort uit afboeking tussenrekeningen geconstateerd na verantwoordingsjaar en deels door het niet realiseren van een geplande bezuiniging. Hiervoor heeft geen begrotingswijziging plaats gevonden echter is dit wel tijdig aan de raad gemeld op 12 oktober 2017 middels een presentatie genoemd "De uitdaging van een ambitieuze stad".

Door de onjuiste aanbesteding kwalificeren de bijbehorende uitgaven als onrechtmatig. Het totaal aan onrechtmatige uitgaven blijft binnen de voor de jaarrekening 2017 geldende goedkeuringstoleranties en heeft daardoor geen impact op de strekking van het rechtmatigheidsoordeel.

Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden in de SiSa-bijlage 2017 geconstateerd

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is ten opzichte van vorig jaar niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramen zes documenten aan het CBS aan te leveren.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2017. Hierbij evalueren wij de getrouwheid en rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren).

Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U heeft dit aan ons bevestigd.

De (verplichte) tabel met fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen is opgenomen in bijlage B van dit accountantsverslag. Bij de controle hebben wij geen financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

Wij hebben geen fouten met betrekking tot naleving van De Wet Normering topinkomens (WNT) geconstateerd

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechte tens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2017 niet meer bedragen dan € 181.000 per jaar.

Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

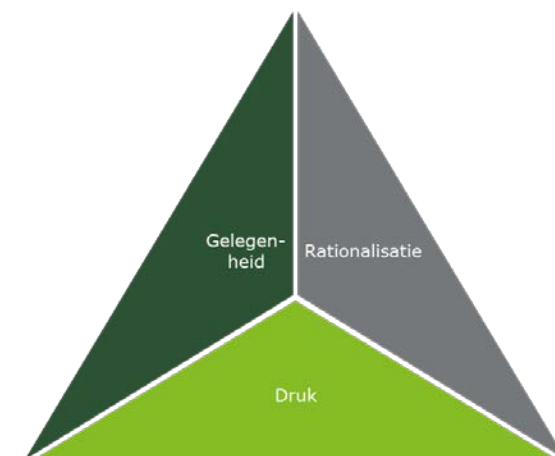
In 2017 hebben wij geen overschrijding van de grensbedragen voor topfunctionarissen en overige medewerkers geconstateerd.

Frauderisico's

Gedurende de controle van de jaarrekening 2017 zijn wij geïnformeerd over één fraudecasus.

Wij hebben kennisgenomen van het uitgevoerde fraudeonderzoek en vastgesteld dat de financiële afwikkeling hiervan juist en volledig is verwerkt in de jaarrekening. De schade voor de gemeente Helmond heeft u becijferd op circa € 71.000 bestaande uit directe schade als gevolg van de fraude als ook de indirecte schade bestaande uit betaling gedurende non-activiteit van de betreffende medewerker en kosten van het uitgevoerde forensisch onderzoek. Wij hebben kennisgenomen van het uitgevoerde fraudeonderzoek. Daarnaast vragen wij aandacht voor het opstellen van een frauderisicoanalyse zoals reeds eerder in onze managementletter gecommuniceerd.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot naleving van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en de publicatieverplichtingen van de WNT.

Interne beheersing

De belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2017

Managementletter 2017, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2017 een interim-controle uitgevoerd.

Deze interim-controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze managementletter 2017 aan het college d.d. 17 januari 2018.

In deze managementletter hebben wij u geïnformeerd over het niet op orde zijn van een groot aantal processen. Dit heeft ertoe geleid dat tijdens het proces om te komen tot een getrouwe jaarrekening een groot aantal correcties doorgevoerd diende te worden.

Memoriaalboekingen

Uw gemeente heeft maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing getroffen om de betrouwbaarheid van de financiële informatie te waarborgen.

Memoriaalboekingen zijn (correctie)boekingen die niet via de reguliere boekingsgangen plaatsvinden. Deze boekingen zijn daarom in opzet meer risicovol. Bij onze controle besteden wij specifiek en extra aandacht aan deze boekingen. Wij constateren dat uw gemeente veel (onnodige) boekingen maakt met memorialen als gevolg van het initieel niet juist verwerken van transacties.

Wij vragen het college de correcties te analyseren (oorzaak-analyse) en op basis hiervan verbeteringen door te voeren in de primaire registratie van transacties.

Evaluatie werkafspraken en balansdossier

Bij aanvang van de jaarrekeningcontrole was de concept-jaarrekening 2017 met het onderliggende balansdossier niet gereed. Op 24 augustus 2018 is ons de concept-jaarrekening ter beschikking gesteld. Op dat moment was reeds het grootste deel van de controle uitgevoerd op basis van een uitdraai uit de financiële administratie.

Uit onze controle is een groot aantal bevindingen en voorgestelde tekstuele en cijfermatige correcties voortgekomen. De concept cijfers als ook de concept-jaarrekening waren van onvoldoende niveau waardoor een groot aantal correcties is doorgevoerd alvorens te komen tot de definitieve jaarrekening. De voor het inzicht van de gebruikers benodigde correcties zijn verwerkt in de definitieve jaarrekening 2017.

Wij evalueren op korte termijn met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces 2017.

Cyberrisico's

Cyber is een onlosmakelijk onderdeel geworden van onze samenleving. Dagelijks werken wij met digitale oplossingen, zowel privé als zakelijk. Door gebruik van internet, interne netwerken en bedrijfsapplicaties hebben alle organisaties, ongeacht hun omvang, te maken met aan cyber gerelateerde risico's zoals cyber crime. Als cyberrisico's zich voordoen, kunnen deze een (significante) impact hebben op de financiële systemen, de interne beheersingsmaatregelen en de jaarrekeningcontrole. Daarnaast kunnen deze leiden tot reputatie- en imagoschade voor uw organisatie.

Aangezien iedere organisatie waardevolle informatie heeft te verliezen of ernstige schade kan lijden als de IT-infrastructuur (tijdelijk) niet meer beschikbaar is, benadrukken wij het belang van een cyberrisicoanalyse als vast onderdeel van het interne controlesysteem, dat erop is gericht bedrijfsrisico's te onderkennen, het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten en de interne beheersing daarop toe te spitsen.

Overige aangelegenheden

In dit onderdeel geven wij een samenvatting van overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties.

Onze communicatie met management

Bevestigingen van het management

Wij hebben ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen gevraagd aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake financiële verslaggeving.

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Helmond een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bijlagen

Bijlage A1a – Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen boven de rapportagedrempel van € 50.000.

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	N.v.t.
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	€ 239.000	€ 239.000
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout	N.v.t.	€ 239.000
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	N.v.t.	€ 239.000
Rechtmatigheidsfout investeringskredieten	€ 473.000	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/Etc.)	€ 2.599.000	
Overige rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Totaal rechtmatigheidsfouten	€ 3.311.000	

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2017 en in het normenkader 2017 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Bijlage A1b – Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle boven de rapportagedrempel van € 50.000.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid PGB-bestedingen 2017 (SVB)	€ 3.040.000	€ 3.040.000
Onzekerheid afboeking tussenrekeningen	€ 930.000	€ 930.000
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	€ 3.970.000	€ 3.970.000
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/Etc.)	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid	N.v.t.	
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	€ 3.970.000	

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2017 en in het normenkader 2017 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dat houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A2 – Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening. De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichting	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Niet van toepassing	N.v.t.	N.v.t.

Bijlage B – Bevindingen controle SiSa-bijlage 2017

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Onderstaand treft u deze tabel aan.

Bevindingen controle SiSa-bijlage		Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
D10	(Volwassenen) Onderwijs 2015-2018	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB_gemeentedeel 2017	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB_totaal 2016	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2017	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004_totaal 2016	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			€ 0	

Bijlage C – Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Helmond

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de “Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)” en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Helmond in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.

- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen. Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een raad van commissarissen of audit committee overwegen wij ook één van deze beide instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om komend boekjaar teamleden bij de gemeente Helmond te rouleren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Helmond

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Bijlage D - Urenbesteding jaarrekeningcontrole 2017

Eén van de maatregelen om te komen tot verdere verbetering van de kwaliteit van de accountantscontrole is dat de accountant aan het toezichthoudend orgaan van de gecontroleerde rechtspersoon rapporteert hoeveel partner-/director- en team-uren hij verwacht te besteden (voorcalculatie) en daadwerkelijk heeft besteed (nacalculatie) aan de uitvoering van de jaarrekeningcontrole. In overeenstemming met deze maatregel hebben wij onderstaand de geraamde tijdbesteding weergegeven ten opzichte van de werkelijke tijdbesteding.

Functioniveau	Geraamde urenbesteding	In %	Werkelijke urenbesteding	In %
Staff (assistent)	260	23%	360	11%
Senior Staff (senior-assistent)	440	38%	605	19%
Controleleider	170	15%	1140	35%
Manager	160	14%	820	25%
Eindverantwoordelijk accountant	70	6%	225	7%
IT-auditors	40	3%	8	0%
Opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling	10	1%	60	2%
Totaal	1.150	100 %	3.268	100 %

Bijlage E - Algemene Verordening Gegevensbescherming

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Per 24 mei 2016 is de AVG in werking getreden. De AVG is van toepassing op elke organisatie in de Europese Unie (EU) die persoonsgegevens verwerkt. Daarnaast zal de wetgeving ook gaan gelden voor organisaties die diensten en/of goederen aanbieden aan individuen in de EU al dan niet om iets. Mocht een organisatie het gedrag van individuen monitoren voor zover dit gedrag plaatsvindt op het grondgebied van de EU dan zal de organisatie ook moeten voldoen aan de AVG. De AVG heeft dus een reikwijdte die verder gaat dan slechts de grenzen van de EU. Tot 25 mei 2018 hebben organisaties de tijd om hun processen op de AVG aan te passen. Daarna kan iedere natuurlijke persoon binnen de EU-organisaties aanspreken op het niet-nakomen ervan. De wetgeving wil het transparant, het zorgvuldig en het bewust gebruik van persoonsgegevens bevorderen en de huidige wetgeving vernieuwen.

Rechten van individuen

De AVG maakt het voor individuen mogelijk om kosteloos inzicht te krijgen in de persoonsgegevens die een organisatie van dat individu verwerkt. In bepaalde gevallen is het dan mogelijk voor een individu om gegevens te wijzigen, te laten verwijderen, een verzoek in te dienen om verdere verwerking te blokkeren en zelfs om te vragen of de gegevens overgedragen kunnen worden naar een andere partij.

Wat is er gelijk gebleven

Hoewel de AVG veranderingen met zich meebrengt zullen veel van de reeds bestaande principes gelijk blijven. Zo mogen gegevens alleen voor een specifiek doeleinde worden verwerkt, moet er een wettelijke basis bestaan voor het gebruik van die gegevens en mogen zij niet verder verwerkt worden indien dit niet verenigbaar is met het oorspronkelijke doel. Ook zal onder de AVG de plicht om datalekken te melden binnen 72 uur blijven bestaan.

Verwerkingsverantwoordelijkheid

Wellicht één van de grootste veranderingen is het beginsel van de verwerkingsverantwoordelijkheid. Organisaties zijn verantwoordelijk voor de naleving van alle bepalingen uit de AVG en zij moeten kunnen aantonen dat zij dit actief doen. Dit betekent dat de AVG een hoge mate van volwassenheid en documentatie verlangt. Zonder het actief documenteren van genomen maatregelen en de afwegingen die gemaakt zijn om tot die maatregelen te komen, wordt het lastig voor organisaties om aan te tonen dat zij actief bezig is geweest met deze wetgeving.

Additionele plichten -Gegevensbescherming door ontwerp en standaardinstellingen

Naast meer rechten voor individuen introduceert de AVG ook aanvullende plichten ten opzichte van de Wet bescherming persoonsgegevens. Zo zullen organisaties een register moeten opstellen waarin zij hun verwerkingsactiviteiten opnemen met daarbij aanvullende informatie zoals bewaartermijnen en genomen beveiligingsmaatregelen.

Daarnaast zullen alle processen ontworpen moeten worden met de bescherming van persoonsgegevens als centraal uitgangspunt, het zogenoemde 'gegevensbescherming door ontwerp' ('privacy by design'). Daarbij zullen deze processen ook nog eens standaard de voor de individu minst indringende instellingen moeten hebben, het zogenoemde 'gegevensbescherming door standaardinstellingen' ('privacy by default'). Technische en organisatorische maatregelen moeten daarom worden genomen gedurende het gehele proces van het verwerken van persoonsgegevens (art. 25 AVG). Al deze maatregelen hebben als doel het vertrouwen van de individu in de digitale wereld te vergroten.

Technische en organisatorische maatregelen moeten daarom worden genomen gedurende het gehele proces van het verwerken van persoonsgegevens (art. 25 AVG). Al deze maatregelen hebben als doel het vertrouwen van de individu in de digitale wereld te vergroten.

Risico Assessment - Gegevensbescherming effectbeoordeling

Voor iedere nieuwe gegevensverwerking dient de verantwoordelijke gegevensverwerker een impact analyse uit te voeren indien de verwerking een hoog risico oplevert voor de bescherming van persoonsgegevens van de betrokkene. Deze impact analyse zal uitgevoerd moeten worden met het individu als uitgangspunt en moet in ieder geval plaatsvinden indien een organisatie systematisch individuen monitort of op grootschalig niveau gevoelige gegevens verwerkt. Hierbij zal grootschalig ingevuld worden aan de hand van zowel de hoeveelheid gegevens als de hoeveelheid betrokkene.

Toezichthoudende autoriteit

Ieder EU-land zal tenminste één toezichthoudende autoriteit aanwijzen die bevoegd is om handhavend op te treden in het geval dat de AVG niet wordt nageleefd. In Nederland is dat de Autoriteit Persoonsgegevens (voorheen College Bescherming Persoonsgegevens).

Deze autoriteiten hebben daarnaast ook als taak om praktische informatie te verstrekken over de AVG en om leading practices te identificeren en te verspreiden. Mocht dit echter nodig zijn dan hebben de hiertoe geautoriseerde toezichthouders ook de bevoegdheid om organisaties boetes op te leggen wanneer blijkt dat zij zich niet aan de AVG gehouden hebben. Deze boetes kunnen oplopen tot maximaal € 20 miljoen of 4% van de wereldwijde omzet van het voorgaande jaar.

Lid statelijke Maatregelen

Hoewel de AVG een uniforme set regels beoogd te creëren voor alle landen in Europese Unie zullen lidstaten in bepaalde gevallen bevoegd zijn om aanvullende regels op te stellen omtrent het beschermen van persoonsgegevens. Hoewel in grote lijnen een uniforme implementatie van de AVG mogelijk is voor multinationals zal er daarom toch ook naar nationale bepalingen gekeken moeten worden bij het uitvoeren van een privacy programma.

E-Privacy verordening

Naast de AVG zal er ook een E-privacy verordening gaan komen (welke de huidige E-privacy richtlijn gaat vervangen). Die wetgeving gaat specifiek in op bescherming van persoonsgegevens bij elektronische communicatie. Deze richtlijn verplicht lidstaten om in geval van elektronische communicatie, in aanvulling op de AVG, maatregelen te definiëren rondom elektronische communicatiegegevens die als persoonsgegevens kunnen worden aangeduid. Een definitieve versie is nog niet gepubliceerd en verwacht wordt dat deze wetgeving pas gaat gelden in 2019.

Beveiliging van persoonsgegevens

Naast het zorgvuldig verzamelen van persoonsgegevens moet een organisatie persoonsgegevens ook op een juiste en passende manier organisatorisch en technisch beveiligen. Dit houdt onder andere in dat de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van gegevens geborgd wordt.

Dat die gegevens niet alleen technisch beveiligd moeten worden maar ook organisatorisch benadrukt dat het beschermen van gegevens ook offline moet gebeuren.

Functionaris voor de gegevensbescherming

De AVG dwingt af dat sommige organisaties een functionaris ten behoeve van gegevensbescherming dienen aan te stellen. Deze functie dient zich namens de organisatie onder andere bezig te houden met het toepassen en naleven van de AVG en intern data privacy beleid. De verplichting om een functionaris voor de gegevensbescherming in te stellen geldt in ieder geval voor overheidsinstellingen.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about to learn more about our global network of member firms.

Deloitte provides audit, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services to public and private clients spanning multiple industries. Deloitte serves four out of five Fortune Global 500® companies through a globally connected network of member firms in more than 150 countries and territories bringing world-class capabilities, insights, and high-quality service to address clients' most complex business challenges. To learn more about how Deloitte's approximately 245,000 professionals make an impact that matters, please connect with us on Facebook, LinkedIn, or Twitter.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms, or their related entities (collectively, the "Deloitte Network") is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte Network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.